

BIZTOSÍTÁS G-DÚRBAN PROBLÉMAFELVETÉS A HANGSZERBIZTOSÍTÁSOK KAPCSÁN

Farkas Klára (joghallgató, Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar)

Jelen dolgozat a Biztosítás és Kockázat országos hallgatói pályázatára készült, a dolgozat konzulense dr. Vermes Attila mestertanár volt.

ÖSSZEFOGLALÓ

„Zenei munkásságom segítette az üzletet, és az üzleti tevékenységem segítette a zenémet.”

Charles Ives amerikai zeneszerző és biztosítási ügynök ezzel a gondolattal már igazolta, hogy biztosítás és zene egyáltalán nem idegen egymástól. Dolgozatom megírása alatt felvettem a kapcsolatot hangszerészekkel, utánajártam, hogy a zenészek között mennyire elterjedt dolog a hangszerek biztosítása, illetve, hogy maguk a hazai és külföldi biztosítók – különös tekintettel az angliai Allianz Musical Instrument Insurance biztosítási szabályzatára – milyen feltételeket kínálnak, milyen lehetőségeket nyújtanak a hangszereiket féltő zenészek számára. Bemutatom a napjainkban, illetve a régi idők nagy zeneszerzőinek szerződéseiben fellelhető kármegelőzési lehetőségeket, megvizsgálom a lehetséges károsodásokat vonós hangszerek esetében, illetve igyekszem kitekinteni a hangszerszállítási problémákra is. A dolgozat zárásaként de lege ferenda javaslataimmal, tapasztalataimmal, véleményemmel egészítem ki a rendelkezésemre álló általános szerződési feltételeket, ezzel is rámutatva arra, hogy a sokoldalúság mennyire elengedhetetlen a jogászok számára.

SUMMARY

„My work in music helped my business, and work in business helped my music.”

Charles Ives American composer and insurance agent with this thought has been provided that the insurance and the music is absolutely no stranger to each other.

I contacted during my work with instrument makers, I looked after what is the prevalence of musical instrument insurance, and what opportunities offered by the Hungarian and the foreign insurances, in particular the Allianz Musical Instruments Insurance, what are the facilities for the musicians, who fear of their instruments. I introduce in my work the loss prevention obligations in the contracts of old time great composers and nowadays, I examine the potential loss events of strings, and I introduce the instrument delivery problems too.

At the end of my study I supplement the known insurance policies with my opinion, proposals and experiences. I show with this, how important versatility is for the lawyers.

Kulcsszavak: hangszer, hangszerbiztosítás

Keywords: musical instrument, musical instrument insurance

JEL: K12

DOI: 10.18530/BK.2017.4.68

<http://dx.doi.org/1018530/BK.2017.4.68>

Bevezetés

Jelen dolgozat megvalósulása hosszú idő és munka eredménye, kezdetei évtizedekre nyúlnak vissza, amikor először a kezembe kaptam első hangszeremet, és megtettem az első lépéseket a zeneművészet felé.

Ebben a dolgozatban találkozok életem két legfontosabb pontja: a zene és a jog, a hangszerek és a biztosítás, ugyanis ennek a kalandnak a gondolata – mert annak érzem a dolgozat megírását –, az igény, hogy az alábbi témákkal foglalkozzam, már zeneművészetisként megfogalmazódott bennem. Egy zenész életében – talán joggal használhatom ezt a szót – a hangszer a minden, a legdrágább kincs. Szó szerinti értelemben is drága. Felvetődött bennem a kérdés: ha a hangszer a minden, akkor miért is ne köthetnénk rá biztosítást?

Első dolgom volt felkeresni régi ismerőseimet, művészeket, tanárokat, hogy mikor, hol, hogyan kötöttek a hangszereikre biztosítást. A reakció igencsak meghökkentő volt: meg sem fordult a fejükben, hogy biztosítást kössenek a hangszerre. Azzal tisztában voltam, hogy némely biztosító foglalkozik műkincsek, műtárgyak biztosításával, a hangszerek pedig bőven beletartozhatnak ebbe a kategóriába. Sokszor szembesültem a hangszerrel utazó zenészek problémájával: kisebb hangszerek esetében nincsen gond, viszont a nagyobbakkal, mint a brácsa és a gordonka, nem túl egyszerű utazni. Gyakran saját bőrömön is tapasztaltam, hogy már a buszsofőrök sem nézik jó szemmel, ha az ember egy hatalmas tokkal próbál helyet keresni magának, a csellistáknak pedig egyenesen külön jegyet kell venniük a hangszernek, ha nem teszik be a csomagtartóba, és ez csak a jéghegy csúcsa.

Ha beteszi a csomagtartóba, ki vállalja érte a felelősséget? Ki garantálja, hogy nem fogják ellopni, nem fog sérülni? Senkinek sincs kedve úgy utazni, hogy a legdrágább kincse valahol a jármű aljában van, és ki tudja, hogy éppen mi történik vele, milyen állapotban fogja viszontlátni. E tárgyban is felvettem a kapcsolatot hangszerész ismerőseimmel, hogy megkérdezzem tőlük, milyen jellegű sérülések történnek hangszerszállítás alkalmával, milyen gyakran keresik fel őket hangszerek szállítás miatti sérüléseivel. Természetesen különböző hangszerfajok is léteznek manapság, melyek

kifejezetten szállításra vannak kifejlesztve, illetve a zenekaroknak megvannak a maguk hangszerszállítási módszerei. Vajon mit szólnak mindehhez a biztosítók? Vállalják, vállalják-e a hangszerek biztosítását ilyen feltételek mellett?

Dolgozatommal ezekre a kérdésekre kerestem a válaszokat, és mindenekelőtt megpróbáltam magamat kiismerni ebben a színes és izgalmas világban, a biztosítók terepén.

I. Hangszerek: különleges vagyontárgyak

Az embereket – ugyanúgy, mint vagyontárgyaikat – előre nem látható veszélyek fenyegetik, és a zenészek különösen ki vannak téve ennek, hiszen gyakran utaznak a hangszereikkel, és kerülhetnek veszélyes helyzetbe. A zenész személyében bekövetkező sérülések, maradandó egészségromlások az életbiztosítási kategóriába tartoznak, hiszen a legtöbb hangszerhez elengedhetetlen a végtagok kifogástalan állapota és működése, a hallás kifinomultsága, valamint a látás.¹ Ezek romlása minden bizonnyal teljesen tönkretetheti művészeti pályafutásukat. Több olyan eset bekövetkezésének lehetnek áldozatai mind a zenészek, mind a hangszerek, melyek előre nem láthatóak, nem lehetséges megfelelően felkészülni rájuk, váratlanul következnek be. Ez az esemény a káresemény, melyet előidézhet előre nem látható természeti csapás, gondatlan károkozás, melyek bekövetkezése esetén szükség lehet biztosításra. Hangszerek esetében különösen nagy jelentősége lehet a gondatlan károkozásnak, hiszen a hangszer érzékenységéből adódóan más bánásmódot igényel.

Zavodnyik József meghatározása szerint a vagyonbiztosítás: „*Olyan biztosítás, amelynek tárgya valamely vagyontárgy, vagyonszoport vagy vagyoni érdek (jog, felelősség stb.) véletlen eseményből származó kárának megtérítése.*”²

Vagyonbiztosításban a védelem tárgya tehát a vagyontárgy, melyre csak az köthet biztosítást, aki megóvásában érdekelt. Hangszerek esetében ez lehet maga a zenész, aki hangszere megőrzésében érdekelt, illetve egy zenekar zeneigazgatója, vezetője, aki az érdekelt személyek javára köti meg a biztosítást.

A sokféle különböző vagyontárgy miatt a bekövetkező károk is sokfélék lehetnek.

A vagyontárgyakban bekövetkező kár előre nem látható, időpontja, ténye bizonytalan. A vagyonbiztosításban a sokszínűség miatt is széles a köre a lehetséges bekövetkező károknak, így kialakultak az ágazathoz tartozó jellemző kockázati csoportok. Ezek lehetnek:

1. természeti károk: természeti katasztrófák, előre nem látható vis maior helyzetek,
2. technikai károk: a bekövetkezésük technikai okokra vezethető vissza,
3. társadalmi-gazdasági károk: emberek, embercsoportok által okozott károk.³

Egy hangszer esetében mindegyik kockázati csoport bekövetkezése fennállhat, gondoljunk csak a tűzeseményekre, árvizekre, vandalizmusra.

Hogy pontosan megértsük, miért van szükség a hangszerek biztosítására, meg kell vizsgálnunk a hangszerek érzékenységét, értékességét. Vonós lévén saját területemen maradnék, és a vonós hangszereken át mutatom be a hangszerbiztosítás fontosságát és szükségességét. A klasszikus vonós hangszer családba tartozik a hegedű, a brácsa, a cselló és a nagybőgő.

Hangszerészeti ismeretek szerint a hegedű mintegy 70 darabból áll. Az értékmegállapításhoz feltétlenül szükséges minimális hangszerészeti ismeret, mellyel meg tudjuk állapítani, hogy milyen értékű hangszerrel van dolgunk. A hegedű mai formáját a XVI. században érte el, és legkiválóbb készítőit szinte már hihetetlen legendák övezik⁴, amelyek foglalkoztatják a tudósok fantáziáját. A biztosítási esemény bekövetkeztével beálló teljesítési kötelezettség a biztosítási összeg, mely rendszerint a felső összeghatárt jelenti. A hangszerek tekintetében lényeges kiemelni a túlbiztosítás tilalmát, amely szerint a biztosítási összeg nem haladhatja meg a biztosított vagyontárgy értékét.

A hangszerek esetében lényeges, hogy ki készítette, ki játszott rajta, ezek mind az eszmei értéket növelik.

Ez a veszély hangszerek esetében véleményem szerint gyakran és könnyen előfordulhat, hiszen nem mindegy, hogy a hangszernek az eszmei értékét vesszük-e figyelembe, vagy a hangszerész szakértő által felmért értéket. A hangszerek esetében lényeges, hogy ki készítette, ki játszott rajta, milyen eredményeket értek el vele, ezek mind az eszmei értéket növelik. Konzultációim során leginkább a szakértő által megállapított értékeket vették figyelembe a szerződések megkötésekor, véleményem szerint ez valóban realisabb képet ad a hangszer értékéről, mint a zenész által mondott, esetenként túlzó érték. Ennek ellenére előfordulnak olyan hangszerek, melyek szakértői szemmel is kiemelt összegeket képviselnek, természetesen ezek a hangszerek nem túlzottan gyakoriak. Példaként néhány a világ legdrágább hegedűiből: 1742-ben készült „*The Lord Wilton*” Guarneri, aukciós ára 6 millió \$, azaz mintegy 1,5 milliárd forint, a Vieuxtemps Guarneri rekordáron kelt el, ára 16 millió \$, azaz kb. 4 milliárd forint, és a legdrágább hangszer a Messiás Stradivarius, a maga 20 millió \$, azaz 5 milliárd forintos árával.⁵

Tulajdonosaik általában nem maguk a zenészek, hanem államok, intézmények, magángyűjtők, használói kivételes tehetségű művészek, mint például Niccolò Paganini, majd Yehudi Menuhin, napjainkban Anne Sophie Mutter és Gidon Kremer.

Az 1697-ből való „*Cecilia*” nevű Stradivari az Egri érsekség tulajdonában volt, majd Zelnik István műgyűjtő vásárolta meg. A hangszert Kokas Katalin kapta meg 2011-ben ötéves használatra.⁶ Baráti Kristóf jelenleg használta Stradivari hangszere a *Lady Harsworth Stradivarius*, mely a chicagói Stradivari Társaság hangszere.⁷

Ezek a nevek, árak, művészek mind igazolják a hangszerek védelmének fontosságát, hiszen talán a buszra hangszerrel felszálló zenészre csúnyán néző utazóközönség nem is tudja, hogy a tokban lapuló hangszer többet ér, mint maga a busz.

II. A biztosított fél

A biztosított félnek a következő kötelezettségei vannak: díjfizetési kötelezettség, kármegelőzési kötelezettség, közlési kötelezettség. Köteles a szerződő fél úgy eljárni, hogy magatartása ne váljon túlzottan felelőtlené a biztosítás tudatában. Ezt szerintem zenészek tekintetében nem nehéz teljesíteni.

Hangszer és zenész között gyakran felfoghatatlanul különleges érzelmi kötelék alakulhat ki, sokan talán nem is értik meg ezt a kapcsolatot. Ezt igazolja Baráti Kristóf hegedűművész is, aki a már említett 1703-ban készült, Lady Harmsworth nevű Stradivarius-hegedűn játszik. A fentebb ismertetett árak alapján azt gondolnánk, hogy a művész csak a koncert előtt kapja meg a drága Stradivariust, de ez nem igaz. A hangszereket önmagukban gyakran túlmisztifikálják, egy Stradivarin ugyanúgy kell játszani, mint bármely más hegedű. A művészek ezen gyakorolnak, hogy az előadásukat a hangszer lehetőségeihez igazítsák.

A régi időkől is hoznék példákat arra, hogy már akkor is fontos volt a hangszerekre való felügyelet, úgy is mondhatnám, kármegelőzési kötelezettség. Johann Sebastian Bach 1703. augusztus 9-én, Arnstadtban kelt szerződésében olvasható: „...idejében legyen ott a nevezett Neue Kircheben a gondjaira bízott orgonánál, ezt kellőképpen gondoza, jól vigyázzon reá és szorgalmasan őrizze azt; esetleges változásait kellő időben jelezze, hogy a szükséges javítások megtörténhessenek. A szuperintendens úr tudtán kívül senkit sem engedhet fel az orgonához, és általában tartozik legjobb képességei szerint megakadályozni, hogy kár keletkezzék, továbbá elérni azt, hogy minden jó állapotban és rendben megmaradjon;...”⁸

Bachnak tehát kötelezettsége a Neue Kirche orgonájának felügyelete, karbantartása, ami igen fontos lehetett, ha belefoglalták egy szerződésbe is. Akkoriban egy orgonistának hangszerészeti ismeretekkel is rendelkeznie kellett, hiszen nem lehetett minden hibához szakembert keresni, és az utazás, közlekedés, szerszámok szállítása sem volt olyan egyszerű, mint manapság. Egy orgonát nem lehet szállítani, be van építve a templomba, ma is a helyszínre kell utaznia a hangszerészeknek a hangolás vagy egyéb javítások miatt. Bach, mikor a Tamás templom kántora lett, az 1723. november 13-án kelt új rendtartásban a következő utasítást kapta: „V. fejezet: a kántor zenei munkájáról [...] Ő a felelős a kották és hangszerek őrizetéért, s ugyancsak ő a főtemplomok orgonistáinak és zenészeinek felügyelője...”

Vonós hangszerek védelmére is találtam példát, Gregorius Werner karmester 1765-ben panaszt nyújtott be Esterházy hercegnek a fiatal Joseph Haydn ellen: „Igen letör az itteni várkapolnában uralkodó nagyfokú hanyagság, az érdemtelenül nagy hercegi kiadások és az egész mostani zenekar rest semmittevése, aminek fő oka pedig a jelenlegi vezető, aki mindent elnéz, csakhogy a „jóságos Haydn” nevet megtarthassa. (...) A kórus hangszereinek mintegy fele elkallódott, pedig azokat csak 7 esztendeje szereztem hosszas kéréssel, a megboldogult Herceg jóvoltából. Emellett a templom kottáinak

nagy része is mindenfelé szétszóródott. Azelőtt még az időközben elhunyt orgonista szorgosan gondot viselt rájuk. Halála után azonban a kulcsokat szükségszerűen Heyden(sic!) jelenlegi karmester felelősségére bízam azzal a feltétellel, hogy a kórushoz tartozó dolgokról 3 példányban hiteles jegyzéket készít: egyet Főméltóságod, a másodikat a nagybecsű könyvelés számára, a harmadikat pedig a kóruson helyezi letétbe. Heyden úr ebbe készségesen beleegyezett, mondván, hogy annak elkészülte után a katalógust betegágyamhoz elhozza. Ez azonban mind a mai napig nem történt meg. A zeneművek szekrényét szinte teljesen kifosztották, amint arról derék, szavahihető keresztények értesítettek.(...) Legalázatosabban kérem Főméltóságodat, utasítsa emellett szigorúan, hogy a hercegi kórus zenészeit a legpontosabban rendben tartsa, hogy a jövőben a szolgálattételen kivétel nélkül valamennyien jelenjenek meg. És mivel gyanúsítható, hogy Heyden tagadással próbálja majd tisztára mosni magát, üdvös volna arra vonatkozó magas utasítás kiadása, hogy a templomi kórus fellelhető hangszereit rendre vizsgálják felül. Ezeknek pedig lenniök kell a következőknek: 12 darab új és régi hegedű, 2 régi brácsa és 2 új, 2 cselló, valamint 2 jó nagybőgő.(...)”⁹

Werner karmester panaszából jól látható, hogy akkoriban is drágák és fontosak voltak a hangszerek, hiszen beszerzésük nem egyszerű, áruk sem elhanyagolható költség. Akkoriban nem valószínű, hogy létezett volna biztosítás kifejezetten hangszerekre, de talán a gondolat sem merült fel, hogy biztosítva legyenek, hiszen akkor inkább a kereskedelemben a nagyobb rakományokra lehetett biztosítást kötni. Talán a hangszer és a zenész közötti érzelmi kötődés sem volt akkora, lévén a zenetudás az általános alpműveltség része, gyakori és megszokott volt, hogy több hangszeren játszanak a zenészek, akiknek talán pénzüik sem volt saját hangszerre, azon játszottak, amit kaptak. Továbbá a hangszer folyamatos alakulása miatt a régi hangszerek a „modern” zeneművekhez használhatatlanná váltak, ezért le kellett cserélni őket. Erre a legjobb példát a Négy évszak szerzője, Antonio Vivaldi adja. A velencei hegedűművész korának nagy újtója volt, és a hangszerekben is eszközölt változtatásokat: „Használta a tizenkettedik fekvést. A mű kadenciájának legmagasabb négyvonalas fiz hangja pedig kívül esik a Vivaldi idejében használatos, ún. rövid nyakú, helyesebben régi menzúrájú hegedű fogólapján. Vivaldi minden bizonnyal hosszabb fogólapot tétet fel a hangszerére.”¹⁰

III. Csoportos biztosítás

Meg kell említeni, hogy lehetőségük van a feleknek a csoportos biztosításra, hiszen a Ptk. megfogalmazásában ez a következőt jelenti: „Csoportos biztosítás esetén a biztosítottak meghatározása valamely szervezethez való tartozásuk, a biztosítottak és a szerződő fél között fennálló jogviszony vagy egyéb kapcsolat alapján történik, és a biztosító kockázatának vizsgálatára és vállalására a csoportra tekintettel kerül sor.”¹¹ Ez a csoportos biztosítás megfelelő lehet zenekarok számára, valószínűleg sokkal jobban megérné, mintha a zenészek egyenként biztosítanák hangszereiket.

A hangszerszállítás is indokoltá teszi a zenekarok csoportos biztosítását, mert a hangszereket általában nem maguk a zenészek szállítják, hanem egy kamionba pakolják be a hangszereket, és előre küldik a koncert színhelyére. Mire a zenekar odaér, addigra a színpad be van rendezve, a nagyobb hangszerek be vannak állítva használatra készen. Ilyen esetekben a hangszerszállítás is egyszerűbb, közös szállítóládába pakolják bele, egy helyre kerül a hangszer és összes tartozéka. Érdekes, hogy maga a láda is biztosítva van, értékük 600-700 ezer forint biztosítási összegű. A tehetősebb zenekarok, mint például a Londoni Filharmonikusok, megengedhetik maguknak azt is, hogy saját kamionjuk van a hangszerek szállítására. A kamion elsőként érkezik a koncert színhelyére, és utolsóként távozik onnan. Előnye a hangszerszállító ládának, hogy kisebb helyet foglal, viszont a hátrány, hogy ha eltűnik a rakomány, akkor bizony nagyobb érték veszik oda, mintha csak 1-2 hegedű tűne el.

A hangszerszállítás indokoltá teszi a zenekarok csoportos biztosítását, mert a hangszereket általában nem maguk a zenészek szállítják.

A következtetéseket levonva a hangszerek különbözősége és értékbeli eltérésük alapján a hangszercsoportok szerinti biztosítást tartanám kivitelezhetőnek, hiszen az értékmegállapítást is egyszerűsítene, illetve azonos jellegű hangszerekben hasonló károk következhetnek be.

Egy nagyobb hazai zenekar szintén a csoportos egyedi hangszerbiztosítást kötötte teljes állományára. Személyes konzultáció során a biztosítás menetét is ismertették. A zenekar gazdasági vezetője köti a hangszerbiztosítást, ami sokkal gazdaságosabb, mintha a zenészek egyenként kötnék meg a szerződéseket. A szerződés megtekintésére nem volt lehetőség, szóbeli beszámoló alapján a csoportos biztosításhoz szükséges a hangszer használójának a neve, illetve a hangszer jellegzetességei, megvásárlási ára vagy szakértő által megállapított biztosítási összeg.

A károk bekövetkezésénél nem mindegy, hol történik az esemény. Az itthon bekövetkezett károk esetén elegendő a kárbejelentő lap kitöltése, melynek tartalmaznia kell a hangszer fajtáját, használójának nevét és az eset rövid ismertetését. A külföldön bekövetkezett károk esetében a fuvarlevelet, vámpapírokat is be kell mutatni. A zenekar a nagyobb utak alkalmával mindig szállít tartalék hangszereket is, ha olyan mértékű, azonnal nem javítható kár következne be. Arra is van lehetőség, hogy a zenészek a kölcsönkapott hangszereiket is bevegék a csoportos biztosításba, így nem kell külön egyéni biztosítást kötni a nem saját tulajdonú hangszerre, hiszen a bérlőnek is érdeke a hangszer épségének megőrzése.

1. ábra: Bécsi Filharmonikusok hegedűinek csoportos szállítása

Kép forrása: a Bécsi Filharmonikus Zenekar hivatalos Facebook-oldala.

IV. Káresemények, kármegelőzési kötelezettség

A káresemények köre igen széles körű: ezek lehetnek elemi károk, természeti csapások, technikai károk, melyek előre nem látható, de kárral fenyegető események, valamint meg kell említeni a társadalmi-gazdasági károkat, ami emberek-embercsoportok által okozott szándékos vagy gondatlan károkozás. Vajon mik lehetnek ezek a károk vonós hangszerek esetében?

A vonós hangszerek esetében leggyakoribbak az előre nem látható, de kárral fenyegető események. Ez lehet rendeltetésszerű használatból adódó elváltozás, ami hangszerészi beavatkozást igényel, például a fogólap cseréje. A gyakorlás alkalmával a kézzel a fogólap érintkezik legtöbbször, ezért elkerülhetetlen ennek kopása. Előfordulhat az is, hogy a hangszer felnyílik, elenged az enyvezés. Ezek a természetes használatból adódnak, nem minősülnek biztosítási eseménynek.

Kármegelőzési kötelezettség terheli a szerződő biztosítottat, ez hangszerbiztosítás esetében is így van. Ehhez tartozik a hangszer rendeltetésszerű használata mellett a megfelelő tárolás, szállítás, a hangszer igényeinek felmérése. Előírják a kármegelőzést, viszont nincsen pontosan meghatározva, hogy hogyan kivitelezzék. A hangszerszállítást és -tárolást manapság egyre jobb és széles választékú hangszertokok is segítik, melyek megfelelő megválasztása jelentősen csökkentheti a töréskárok bekövetkezését, pontosan ennek a mechanikai védelemnek igazolására láthatjuk a különböző toktesztelési módszereket.¹² A hangszertok esetében a védelem a legfontosabb, egy erős, stabil,

biztonságos tokkal tanúsítjuk a tőlünk általában elvárható magatartást egy értékes hangszer esetében. A tokoknak rengeteg változata létezik, de nem biztos, hogy mindegyik megfelel az igényeknek.

A hangszertokok manapság többféle anyagból készülhetnek, és többféle rétegűek is lehetnek. Egyre gyakoribbak az olyan tokok, amelyek ABS műanyagból készülnek, mint a laptopburkolatok, golyóálló mellények, autólökhárítók. Ennek nagy előnye, hogy könnyű és nagyon tartós.

Az sem mindegy, hogy egy hangszertoknak milyen a formája, mert az is befolyásolja a tok súlyát és a tárolási lehetőségeket. Belső kitöltöttségében sem mindegy, melyet választunk: szükség van belső kárpitozásra, illetve rögzítőelemekre, mint az autókban a biztonsági övekre.

A hangszertokok között manapság rendkívül széles a választék. Gewa hegedűtokok között példának egy félhold tokot hoznék, ami ultrakönnyű, 1,7 kg. Az ára 23 549 Ft.¹³ A Winter üvegszálás brácsatok komolyabb példány, ez 3,3 kg és 98 000 Ft.¹⁴ Komolyabb kivitelezésű, mert az üvegszál miatt védettebb, erősebb, bár kivitelezésben semmi különleges nincs rajta, mindössze két zár van benne. Még mindig nem tartunk a legdrágább kialakításnál. A BAM¹⁵ tokok már a magasabb ár és minőség kategóriát képviselik, és az általam talált legdrágább tokok tartoznak ide. BAM Hightech brácsatok dupla számmal 282 262 Ft.¹⁶ Szinte önmagában biztosítani kéne a tokot is. Természetesen nem a legolcsóbb hangszereknek készült, és nem egy átlagos zenekari zenésznek, hiszen ők aligha engedhetnék meg maguknak az ilyen árakat, bár a hangszer biztonsága mindennél fontosabb lehet.

A hangszertokok bemutatását azért tartottam kifejezetten fontosnak, mert a szerződéses feltételek ugyan előírják, hogy szállítás során is legyen kármegelőzés, de azt nem, hogy pontosan milyen módon történjen. A Fidelio.hu oldalon olvasható cikk is alátámasztja ezt: Carrie Miller repülőgépen kívánt utazni hangszerével. A cikk szerint a következő káresemény következett be: „A United Airlines nem engedte meg, hogy felvigyem a csellót a fedélzetre... a gépen már nem volt szabad hely, hogy vegyek egy jegyet a hangszernek... Már nem tudtam törölni az utat, így kénytelen voltam sima poggyászként feladni a gondonkát. Tallahassee-be érve kiderült, hogy a hangszerem teljesen összetört... nemcsak egyes részei sérültek meg, hanem az egész cselló darabokban volt, ahogy a tokja is...nagyon traumatikus élmény volt.” A csellóval együtt a vonó is megsemmisült. A légitársaság semmilyen felelősséget nem vállalt az okozott kárért, álláspontjuk szerint ugyanis nem megfelelő tokban adta fel a csellistát.¹⁷

Alban Gerhardt csellóművész vonóját szintén repülőgépen törték össze, ebben az esetben a légitársaság nyílt levélben kért bocsánatot.¹⁸ A csellót nem lehet kézipoggyászként szállítani repüléskor a mérete miatt, de van lehetőség „Mr. Cello” néven külön jegy vásárlására, ha nem akarják a csomagtérben szállítani.

Előfordul olyan eset is, amikor a hangszer a töréskár bekövetkezésekor nem volt hangszertokkal védett, de a biztosító mégsem mentesült a kárfizetési kötelezettség alól. Konkrét esetben egy csellista rendeltetésszerű használat során megcsúszott és elesett a hangszerével együtt. A hangszer teljesen összetört, hangszerészeti javítás során viszont sikerült helyrehozni. A biztosító megtérítette a bekövetkezett kárt, viszont a biztosítási szerződést módosítani kellett, mert a hangszerben jelentős értékcsökkenés következett be. A bekövetkezett kárt három nap udvariassági és nem jogvesztő határidőn belül kell bejelenteni a biztosítónak, a bekövetkezett kárt hangszerész állapítja meg.

Vannak olyan esetek, amelyeknél a zenészek culpa lata, súlyosan gondatlan magatartása miatt nem térítik meg a bekövetkezett kárt.

Természetesen vannak olyan esetek, amelyeknél a zenészek culpa lata, súlyosan gondatlan magatartása miatt nem térítik meg a bekövetkezett kárt: hegedűs hazatérés után nem zárta be a bejárati ajtót, és letette a hangszerét, mire visszatért, a hangszeret ellopták. Hiába volt jelentős értékű hangszer, nem térítették meg, hiszen az ajtó nyitva volt.

V. Külföldi biztosítók

Az angliai Allianz biztosítónak találtam kifejezetten hangszerekkel foglalkozó oldalát.¹⁹ Ezt az oldalt, illetve a fellelhető dokumentumokat, szerződési feltételeket igyekeztem teljes egészében lefordítani és bemutatni. Először is arra voltam kíváncsi, melyek azok a hangszerek, amelyekre biztosítást köthetünk. A kezdőlapon olvashatjuk, hogy mi az ajánlat, miért válasszuk az Allianz Musical Insurance szolgáltatásait. A bemutatkozás szerint az Egyesült Királyság vezető biztosítója hangszerek, zenei felszerelések védelmében, 1960 óta nyújtja ezt a speciális biztosítási lehetőséget. Zenészek igényeit figyelembe véve alakították ki a biztosítást, magas színvonalú az ügyfélszolgálat, és százezer zenész bizalmát élvezik a kezdőktől kezdve a nemzetközileg elismert, profi művészekig. Magas a szolgáltatási színvonal, megfelelő az ár-érték arány, ennek köszönhetően lett az Egyesült Királyság vezető hangszerbiztosítója. Ígérik, hogy javítás, csere, elveszett és megsérült hangszerek esetében gyorsan megoldják a problémákat minden típusú hangszernél. Fizetés havonta történik felár nélkül, világszerte választható szolgáltatás, lopás, tűz, baleseti kár, szállítás miatti károsodások és elvesztés esetére új és régi hangszerekre egyaránt köthető. Ez eddig nagyon kedvezőnek tűnik, így érdeklődve néztem a további lehetőségeket, mely hangszerekre lehet a biztosítást megkötni. Az ígéret úgy szólt, hogy bármely hangszerre, a hangszerek felsorolásánál viszont ez már nem így volt.

Külön kiemelve köthető a biztosítás: harmonika, rezeskar, cselló, klarinét, DJ-felszerelés, nagybőgő, ütőhangszerek, korai hangszerek (pl. csembaló, hárfa, lant, líra),

fuvola, gitár, hárfa, zongora, szaxofon, stúdiófelszerelés, trombita, hegedű és egyéb. Itt már felmerült bennem némi kételkedés. Meglehetősen érzékenyen érintett, hogy a brácsa nem szerepel külön a biztosítható hangszerek között, furcsa az is, hogy az oboistákat, fagottistákat is kifejejtették a listáról, pedig egyáltalán nem ritka, hogy ezeket a hangszereket magukkal szállítják a zenészek. Az ígéret szerint viszont minden hangszeret biztosítanak a különlegestől a mindennapi klasszikusokig. Szerintem az oboa és a fagott elég mindennapi ahhoz, hogy külön említést érdemeljen, és ne csak az „egyéb” kategóriát kapja. A bemutatkozás végére viszont előkerült a hiányolt mondat: „Ha nem látod a listán a hangszeredet, ne aggódj, azt is képesek leszünk megóvni.”

A továbbiakban minden hangszerhez találtam egy rövid felvezető-bemutató szöveget. *„Tisztában vagyunk azzal, hogy a hegedűsök nagyon mély és személyes kapcsolatban állnak a hangszereikkel. Ezért fejlesztettünk ki olyan biztosítást, amely megvédi a hegedűt és a vonót a lopástól, véletlen elvesztéstől vagy minden egyéb sérüléstől. A biztosítás védelmet nyújt minden szintű hegedűsnek a vonósnégyesektől kezdve a zenekari zenészeken át az összes hegedűsnek: a kicsi diákok ¼-es hegedűjétől a tapasztalt szólolisták hangszeréig. A speciális biztosítás kiterjed a hegedű és a vonó javítására is.”*

A fentebb kifejtett érzelmi kötődést a biztosító is alátámasztja, illetve fontos megemlíteni, hogy szerencsés a vonót a hegedű tartozékának tekinteni, hiszen a vonók sem olcsóbb eszközök, és nagyon befolyásolják a hangszer hangját és a játékmódot. Ahogy vannak hegedűkészítő mesterek, úgy vonókészítő mesterek is vannak, külön ággá nőtte ki magát ez a tevékenység. A jobb minőségű brácsavonók 99 216 Ft-tól kezdődnek, a felső határ a csillagos ég.²⁰

Az összes hangszer esetében van egy kis hangzatos megszólítás, mert tudják, hogy mire van szükségük a zenészeknek, jó marketingfogás emocionális oldalról megközelíteni a kérdést. A hangszer beazonosításához nincs leírás, inkább képekkel igyekeznek azonosíthatóvá tenni a hangszereket.

Az angol Allianz oldal megjelöli a megszólítottak körét is: ajánlatai zenészeknek, zenetanároknak, zenekaroknak, DJ-knek, fiatal zenészeknek, együtteseknek, kiskereskedőknek, hangszerésműhelyeknek és utcazenészeknek is szólnak. Ebből is látható, hogy mind a klasszikus, mind a könnyűzenei ágaknak igyekszik megfelelő szolgáltatásokat nyújtani. Ezek közül ismertetném a zenekarokra vonatkozó ajánlatot:

A zenekar tagjait megnyugtatja az, hogy pénzügyi védelemben részesülnek a lopás és teljes elvesztés esetére. Értékcsökkenés, sérülés esetén a javítás költségeit is vállalják. Ha a zenekarból néhányan hangszer nélkül találják magukat, akkor is van lehetőség arra, hogy gyorsan legyen helyette egy másik, nehogy egyetlen zenész is kimaradjon a programból. Az ajánlat szerint sokkal gazdaságosabb együtt biztosítani egy teljes zenekart, mint egyenként minden zenész hangszerét. Itt a csoportos biztosítás lehetőségét kínálják fel, ami véleményem szerint valóban szerencsés egy zenekar esetében, de ahogy már említettem, hangszercsoportok szerint biztosítanám a hangszereket, mert az azonos jellegűeknek hasonló sérülései, hibái lehetnek.

Az ügyfelek köre a kezdőktől a profikig terjed, mindegy, hogy privát gyakorlás vagy koncert a Royal Albert Hallban, a hangszerre az All Risk védelem áll rendelkezésre. Minden típusra vonatkozik, legyen szó antik Amati, Stradivari vagy akár a legmodernebb digitális eszközökről. Ebből a teljesen szabad fordításból arra következtettem, hogy az Allianz-nál van lehetőség Stradivarikat is biztosítani, ami már nem egyszerű dolog.

Az általános szerződési feltételek minden hangszernél ugyanazok voltak. Megjelölték a szükséges óvintézkedéseket a hangszer védelme érdekében: meg kell előzni a baleseteket, a lopást, az elvesztést, a felek együtt határozzák meg ezeknek a lehetőségeit, ha viszont nem tudnak megegyezni, szakértőt kérnek fel, hogy megállapítsa a feltételeket.

Az általános szerződési feltételek minden hangszernél ugyanazok voltak.

Annak a helyiségnek, ahol a biztosított hangszert tartják, zártnak kell lennie éjszakára, mind az ajtóknak, mind az ablakoknak, kivéve ha valaki tartózkodik benne. Az összes változást jelezni kell a biztosító felé, szükséges adatokat, információkat ki kell adni.

Arra az esetre, ha más biztosítónál is biztosítva lett a hangszer, bejelentési kötelezettség áll fenn, ezzel megelőzve a túlbiztosítást. A biztosítás vége a szerződő fél halála vagy a törvény erejénél fogva állhat be. Nézeteltérés esetén bírósághoz kell fordulni, ahol az angol-walesi törvények az irányadók. Amennyiben a hangszerben értékcsökkenés következik be, akkor a biztosítási összeg is arányosan csökken.

Amire kiterjed a biztosítás: önhibán kívüli elvesztés, baleset, sérülés, tűzkárokozás, véletlen sérülésnél az értékcsökkenést figyelembe kell venni. Ha kölcsönadják a biztosított hangszert, akkor a kölcsönadót terheli a felelősség, hogy a kölcsönvevőt tájékoztassa a biztosítás feltételeiről.

Területi hatályt bele kell foglalni a biztosítási kötvénybe:

- W- teljes világon, de utazás előtt fel kell venni a kapcsolatot a biztosítóval,
- U- Egyesült Királyság területén bárhol,
- P- adott címen tárolt hangszer (pl. zongora).

A biztosítás ugyanakkor a következő kockázatokra nem terjed ki: a hangszerekhez használt, könnyen cserélhető dolgok, például nád törése, húr szakadása.

Ha nyitott ajtónál felügyelet nélkül hagyott hangszert lopnak el, természetesen nem fizet a biztosító. A rablás kivételt képez, hiszen ebben az esetben minden biztonsági előírás és a kellő gondosság megtartása ellenére tűnik el a hangszer. Nem vonatkozik a biztosítás az elhasználódásra (ez inkább fúvós hangszerek esetében fordulhat elő): kopás, rejtett hiba, nedvesség, rothadás, penész, rozsdásodás, korrózió, rovarok okozta károk, nem rendeltetésszerű használat, hibás karbantartás, tisztítás.

Légi szállításkor a szerződő fél köteles megfelelően csomagolni a hangszert, ekkor a biztosító szavatol a hangszerért. Ha lehet, akkor a hangszer inkább legyen kézipoggyász, mert így lehet a legjobban figyelni rá, védeni a károktól, az ingadozó nyomástól és hőmérséklettől. Autós szállítás esetén zárt autóban, felhúzott ablakkal, nem látható helyen – pl. zárt csomagtartóban – lehet felügyelet nélkül hagyni a hangszert.

Külön szerződési feltételek vannak arra az esetre, ha a hangszerrel másnak okoznak károkat, balesetet, ha a sérülés, halál, betegség a kötvénytulajdonos hangszerhasználatából adódott. A kötvénytulajdonos minden óvintézkedést köteles megtenni a hangszerhasználat során a balesetek megelőzésére.

Találhatunk összefoglalót a lopás elleni védekezésről is:

1. Ha nem használjuk a hangszert, tartsuk zárható helyen, zárható tokban és szekrényben!
2. Ne tévesszük szem elől a hangszert utazás alkalmával sem buszon, sem vonaton!
3. Ne hagyjuk felügyelet nélkül a hangszert olyan helyen, ahova idegeneknek – pl. közönségnek – szabad bejárásuk van!
4. Ne hagyjuk a hangszert járműben látható helyen!
5. Eladáskor ellenőrizzük, hogy a fizetés valódi volt-e!
6. Otthon biztonságossága érdekében javasolják a legalább öt ponton záródó ajtót.

Ezek mellett az oldal nagyon kedves kis összefoglalót tartalmaz a hangszerhasználatról. Ezek a pontok néha megmosolyogtatóak, így saját kritikámat is megfogalmaztam mellé. Az oldal a következőket sorolta fel:

1. *Puha és könnyű tok nagyon kényelmes lehet, de nem nyújt túl sok védelmet.*²¹ Ez természetesen így is van, puha tokkal nem megyünk sokra.

2. *Ügyeljünk az állandó hőmérsékletre! Hosszú ideig nagyon meleg, hideg, vagy nedves hely – egyik sem tesz jót a hangszernek. Lehetőleg ne hagyjuk a hangszert tűző napon, autó csomagtartójában vagy magas páratartalmú helyeken!* Valóban így van, a hangszerek különösen érzékenyek a hőmérsékletre, hallottam történeteket, hogy olyan erős volt a reflektor a koncerten, hogy szétnyílt tőle egy hangszer. A páratartalom sem elhanyagolható szempont, különösen a fa hangszerek esetében. A legtöbb vonós tokban megtalálható a páratartalom-mérő és páraelszívó is.

3. *Hangszerésszel időnként érdemes ellenőriztetni a hangszert. Érdemes inkább hangszerészhez vinni a hangszert, mint magunktól megpróbálni javíttatni.* Természetesen vannak apróbb hibáskák, amelyeket magának a zenésznek tudnia kell kijavítani, például egy húr szakadása miatt nem kell rögtön hangszerészhez futni, minden vonósnek tudnia kell húrt cserélni. Fa-fúvósok esetében az oboistáknál láttam, hogy a hangszerben lévő kicsi csavarokat maguk is ellenőrzik. Érdemes minden játék előtt átnézni a hangszert, nincs-e rajta repedés vagy egyéb természetellenes elváltozás, mert ha van, azonnal hangszerészhez kell fordulni, hiszen – mint a betegségnél – korai stádiumban gyorsabban és egyszerűbben lehet javítani őket.

4. *Szakmailag értékelteni kell a hangszert, ha értékes, legalább háromévente, hogy a biztosítási kötvény mindig naprakész legyen.* A biztosítási kötvény tartalmazza a legfontosabb adatokat, melyeknek mindig naprakésznek kell lenniük, főleg utazások előtt hívják fel a figyelmet arra, hogy a biztosítási kötvény rendben legyen. A részt vevő felek neve, a biztosítási időszak, a biztosítás tárgya, biztosítási díjak, aláírások, valamint a vonatkozó feltételek találhatóak meg benne.

5. *Használat előtt ügyelni kell a tisztaságra. Mindig megmosott és száraz kézzel nyúlunk a hangszerhez, és soha ne együnk hangszer közelében, hangszerhasználat előtt!*

Ezt – úgy gondolom – nem kell magyarázni, a hangszerbe hulló koszt, port, esetenként morzsát csak hangszerész tudná kiszedni a hangszer fedőlapjának lefedésével, ami nem kockázatmentes mutatvány.

6. *Soha ne legyünk erőszakosak a hangszerrel, ne erőltessünk semmit!* A hangszerek érzékenyek. Gondoljunk csak a hegedűre, vékony, törekeny már ránézésre is. A zene maga is érzékeny, így a hangszer is az.

7. *Játék után mindig töröljük le a port, a nedvességet a hangszerről! Különösen a fúvósok száraz ronggyal töröljék át kívül-belül!* Ezt érdemes lenne minden zenésznek megfogadni, legyen akár vonós, akár fúvós. Por alatt a vonósok gyantaporát értem, amit nagyon fontos eltávolítani, a gyanta természeténél fogva ragacsos, így a gyantapor is ráragad a hangszerre, ha nem töröljük le a láb mellett, illetve a fogólap felett a hangszert.

8. *Ne kockáztassunk, ne hagyjuk a hangszert olyan helyen, ahol leverhetik emberek vagy állatok! Soha ne hagyjuk felügyelet nélkül a hangszert, mert sose tudhatjuk, hol van tolvaj.*

Ez talán a legfontosabb pont, előfordul gyakran főleg zenekari próbák alkalmával, hogy a zenészek próbaszünetben csak leteszik a székre a hangszert, és kimennek pihenni, ilyenkor ügyelni kell arra, hogy mindig maradjon bent valaki a hangszerekkel, és úgy tegyék le azokat, hogy ne essen bajuk.

A bizalmat a zenészek részéről az adja meg, hogy ez a biztosító hajlandó megszólítani őket.

Ezek az utasítások általában már zeneiskolában előtérbe kerülnek, már akkor megtanítják a gyerekeknek a hangszer érzékenységének megfelelő kezelést.

A külföldi biztosítók közül még az AXA Biztosítónál találtam kifejezetten hangszerekre vonatkozó általános szerződési feltételeket. Alapvetően nem tudnak mást, mint amit már bemutattam, a különbség annyi, hogy részletesebben ki van fejtve, hogy mire nem terjed ki a kockázat. Nem fedezi a biztosító a családtag vagy a zenésszel egy háztartásban élők által okozott károkat, nem fedezi, amit a kötvénytulajdonos okozott magának, vagy ha a kár bekövetkezéséhez hozzájárult. A szerződő félnek beszámolási kötelezettsége van még arra is, ha a lakásában zárat cserél.

A nagyobb külföldi biztosítók azok, melyek foglalkoznak hangszerekkel, például Lloyds, Hiscox.

Összességében elmondható, hogy mindezen feltételek önmagukban egyedi szállítmány-biztosításként is kivitelezhetők, viszont a bizalmat a zenészek részéről az adja meg, hogy ez a biztosító hajlandó megszólítani őket, vállalja, hogy ezeket a különleges szakmai ismeret igénylő, törekenyebb, nagyobb értékű eszközöket kimondottan hangszer mivoltukra tekintettel biztosítja. A hazai körökben volt érdeklődés erre a biztosításra, a bizalmatlanság abból adódott, hogy idegen nyelven kellene szerződést kötni, és jogvita esetén is külföldi törvényeket kellene alkalmazni.

VI. Hazai biztosítók

Hazai biztosítók kifejezetten hangszerekkel nem foglalkoznak. Próbaképp több biztosítótársaságot is felkerestem azzal, hogy a hangszereimet szeretném biztosítani, és szerettem volna erre ajánlatot kapni. Legtöbbször ugyanazt tapasztaltam, mint volt zenésztársaim és tanárain többsége: a biztosítók elzárkóztak, nem vállalták a hangszer biztosítását, vagy még egyáltalán nem is hallottak ilyesmiről.

A hazai biztosítási szerződések az ingóságokon belül általános, kiemelt és elzárva tartandó típusokat különböztetnek meg. A hangszerek az első két kategóriában, általános, illetve kiemelt ingóságként kerülhetnek számításba. A csekélyebb értékű hangszereket sorolnám az általános kategóriába, melyeket tömegével gyártottak, nem egyedi készítésűek, míg a kiemelt kategóriába a nagyobb egyedi értéket képezőket sorolom, hasonlóképpen a képzőművészeti alkotásokhoz, melyek biztosítási összegének megállapításához szakértelem szükséges. A zenekari konzultáció során is alátámasztották, hogy a hangszerek biztosítási összegét általában szakértő állapítja meg.

A vonós hangszerek értéke folyamatosan növekedhet, míg a fúvós hangszerek biztosítási értéke folyamatosan csökken a rendeltetésszerű használatl.

A vonós hangszereknek általában a belsejében látható a készítő neve és az évszám, de ezek nem mindig nyújtanak pontos információkat, mert gyakoriak a hamisítások, vagy előfordul olyan eset is, amikor a készítő nem írja bele a nevét a hangszerbe, így nehezebb azonosítani egy-egy híresebb készítő munkáját. Emellett a tényleg komoly értéket képviselő hangszerek esetében eredetiségvizsgálat is szükséges lehet. A vonós hangszerek értékét öt évente érdemes felülvizsgáltatni szakértővel, hiszen a vonós hangszerek értéke folyamatosan növekedhet, míg a fúvós hangszerek biztosítási értéke folyamatosan csökken a rendeltetésszerű használatl.

A Groupama Biztosítónál sikerült nevesítenem hangszerekre vonatkozó részt találni az általános szerződési feltételek között. A hangszereket a vagyontárgyak közé sorolják, a házban tartott hangszereket a lakásbiztosítás részeként lehet biztosítani, viszont bizonyos összeg felett már kiemelt értékű, különleges vagyontárgyként szükséges az ellenőrzés

is, milyen és mekkora összegű hangszerekről van szó. A hangszereket nem említik meg külön, csak utalnak rá: különleges ingóságok címszó alatt. Az ingóságbiztosítás egy alapbiztosítás, az „Értéktárgyak és különleges ingóságok” vagyoncsoportra csak akkor szabad ajánlatot felvenni, ha az „Általános háztartási ingóságok” vagyoncsoportra is kér biztosítást a szerződő, vagyis „Általános háztartási ingóságok” vagyoncsoport biztosítása nélkül önállóan nem biztosítható az „Értéktárgyak és különleges ingóságok” vagyoncsoport.²² Az „Értéktárgyak és különleges ingóságok” csoportba tartoznak:

- a nemesfém, drágakő, igazgyöngy, valamint az ezek felhasználásával készült használati tárgyak (pl. ékszerek, dísz tárgyak stb.),
- az érem- és bélyeggyűjtemények,
- a képzőművészeti alkotások (képek, szobrok, gobelinek, iparművészeti alkotások stb.),
- valódi szőrmék (ide tartoznak az irhabundák is), kézi csomózású vagy szövésű keleti szőnyegek,
- antik bútorok,
- különleges értékálló ingóságok, gyűjtemények, pl. trófea gyűjtemény, értékes hangszerek, antik tárgyak, antikvitásnak minősülő fegyverek stb.

A Generali Biztosítónál találtam még hangszerekre vonatkozó részleteket, biztosítandó vagyontárgyaknál az „Egyéb kiemelt értékű ingóságok” címszó alatt a 250 000 Ft értéket meghaladó, lakáson belül tárolt hangszerekre kiterjedhet az otthonbiztosítás. Viszont emellett meg van jelölve, hogy hangszerésműhelyek nem köthetnek ilyenfajta biztosítást. Közlési kötelezettség terheli a szerződő felet minden olyan lényeges körülmény vonatkozásában, amely a biztosítás szempontjából lényeges, ismert vagy a szerződőnek ismernie kellett. A kiemelt értékű ingóságok között a hangszerekre ugyan nem térnek ki, de ha a képző- és iparművészeti alkotások összértéke meghaladja a 4 millió forintot, illetve az ékszerek, drágakövek értéke a 2 millió forintot, akkor igazolni kell a vagyontárgy értékét, ha ezt nem lehet, akkor pedig hivatásos értékbecslőnek kell elkészítenie az értéklistát.

Ezeknél a biztosítóknál legfőképpen az az érdekes, hogy a lakásbiztosításon belüli vagyontárgyakként kezelik a hangszereket, szállításukról, tárolásukról nem esik szó, pedig egy hangszer esetében nem elegendőek egy általános lakásbiztosítás feltételei, amely csak a kockázatviselési helyen belül bekövetkezett károk ellen védi a hangszert, így nem nyújt teljes védelmet, a hangszer egyedi megoldásokat igényel.

VII. Kérdőív

Dolgozatomhoz kérdőívet is készítettem, primer forrásként magukat a zenészeket akartam megkérdezni, mit tesznek hangszereik védelme érdekében, tisztában vannak-e a biztosítási lehetőségekkel, milyen hangszerszállítási problémába ütköztek, milyen káresemények érték már őket, mitől tartanak a legjobban. Céлом az igény felmérése

volt, egyáltalán mekkora érdeklődés van a hangszerek biztosítása iránt. A kérdőívre 103 válasz érkezett.

VII.1. Milyen hangszercsaládba tartoznak?

A válaszadók között először azt vizsgáltam, milyen hangszercsaládba tartoznak. A válaszolók 35%-a fafúvós, 26% vonós, 16% billentyűs, 12% rézfúvós, 7% pengetős, 2% ütős. Összességében a fafúvósok és a vonósok voltak a legaktívabbak.

VII.2. Kötött biztosítást a hangszerére?

A 103 válaszadó közül mindössze 5 olyan van, aki kötött biztosítást, ezek között 1 billentyűs, 4 fafúvós.

Arra a kérdésre, hogy kötnének-e biztosítást a hangszerre, 64% igennel, míg 36% nemmel válaszolt.

A Generali, Uniqa és K&H biztosítókat jelölték meg, hogy itt biztosítják hangszereiket. Fafúvós hangszerek esetében valószínűnek tartom, hogy nem maga a hangszer, amely védelmet igényel, hanem annak nemesfém tartalma. A fuvolák gyakran aranyozottak, ezüstözöttek, ezekből adódhat a védelmük iránti igény is. Ahogy már fentebb említettem, a hangszerek a különleges ingóságok közé tartoznak, így a lakásbiztosításon belül lehet rájuk biztosítást kötni. Kifejezetten hangszerbiztosítást csak külföldön találtam. Vonósok egyáltalán nem biztosítják a hangszereiket, ami számomra különösen meglepő volt, mert a vonós hangszerek között adódik a legtöbb ritkaság. Arra a kérdésre viszont, hogy kötnének-e biztosítást a hangszerre, 64% igennel, míg 36% nemmel válaszolt.

VII. 3. Ha nem kötött biztosítást a hangszerére, miért nem?

Erre a legtöbb válasz az volt, hogy nem tartják annyira értékesnek a hangszerüket, így nincs értelme biztosítani, nem elég jó minőségű a hangszer, illetve nem alakult ki olyan érzelmi kötődés, amely miatt megérné, illetve nem saját hangszert használ a válaszoló. A válaszolók között volt, aki drágának tartotta a biztosítást, illetve voltak nagyon magabiztos (többnyire rézfúvós) válaszolók, akik szerint úgysem lesz baja a hangszernek, ha kellően odafigyelnek rá.

VII. 4. Milyen károsodástól tart leginkább?

A kérdésemre a következő eredmény született: 47% tart attól, hogy a hangszert ellopják, 36% tart leginkább a töréstől, 10% pedig a megsemmisüléstől. A válaszadók

között volt olyan, aki az egyéni válaszlehetőségnél megjelölte, hogy tulajdonképpen mindhárom károsodástól tart. Lopás esetében pedig sajnos a hangszerek többsége nem kerül elő, bár előfordulhatnak csodával határos esetek: Roman Totenberg hegedűművész hangszerét 1980-ban lopták el az irodájából. A tokot később megtalálták egy chicagói zeneiskolában, ahol a művész tanított, de a hangszer, mely Ames Stradivarius néven ismert, és 1734-ben készült, nem került elő. 2012-ben a művész elhunyt. Végül 2015-ben, 35 évvel a hangszer eltűnése után az FBI azzal kereste fel a művész lányát, Nina Totenberget, hogy meglejt a hegedű.²³ Az esély tehát megvan a megtalálásra, de véleményem szerint Stradivari-szintű/értékű hangszernek kell lenni ahhoz, hogy komolyan vegyék a nyomozást.

VII. 5. Hangszerszállítás, bekövetkezett káresemények

A hangszerekkel való utazás fontos kérdés, hiszen szállítás közben érheti a legtöbb kár a hangszert. A válaszolók 27%-a utazik naponta a hangszerével, kiteve ezzel a mindennapi kockázatnak. 28% hetente, míg 22% havonta utazik a hangszerrel. Kérdés volt továbbá, hogy milyen közlekedési eszközön szállítják a hangszereket, itt szinte minden járművet megjelöltek a válaszolók, de legtöbben tömegközlekedést használnak. Többen írtak közlekedés alatti kellemetlenségeikről, ezekből idéznék néhányat:

„Nem engedett fel a távolsági buszra a sofőr a csellómmal együtt, mert túl sok helyet foglal a hangszer. Arra kért, hogy rakjam a busz aljában lévő csomagtartóba. Végül vehettem teljes árú jegyet a hangszernek.”

„Konzis koromban egyszer el akarták lopni a távolsági buszon. Szerencsémre a sofőr, mikor elkiabáltam magam, egyből zárta az ajtókat. Nem tudott leszállni velem.”

„Egy barátom tubáját repülőn összetörték.”

„Liszt Ferenc repülőtéren az ablakból néztük, ahogy a hangszereinket (szó szerint) dobálják a repülőbe.”

Csak néhány különlegesebbet említettem a sok eset közül, ezek a hangszerek a válaszok szerint 500 000-1 000 000 Ft értékűek, vonósok és fafúvósok, valamint rézfúvósok.

Elgondolkoztató az is, hogy a válaszadók 47%-a szokott rendszeresen külföldre is utazni hangszereivel, közülük mindössze két fafúvós rendelkezik biztosítással. A válaszadók közül a legtöbben folyamatos megfigyelés alatt tartják a hangszerüket szállításkor, de vannak, akik úgy állnak hozzá, hogy úgysem lesz baja, legtöbbjük már saját hangszert használ, 60% hivatásos, 40% hobbi zenésznek tartja magát. A biztosított hangszerek közül egy hobbi zenész volt.

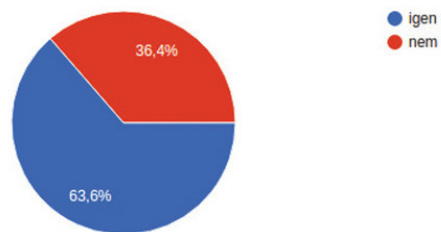
VII. 6. Hangszerek értéke, hangszerbiztosítási igény

A válaszolók 92%-a gondolja úgy, hogy a hangszereknek turnék alkalmával biztosítva kellene lenniük, 8% gondolta úgy, hogy ez nem fontos, de ők hobbi zenésznek vallották magukat.

Arra a kérdésre, hogy mekkora összeget szánnának hangszerük biztosítására havonta, elég széles skálán jöttek a válaszok: 500-10 000 forint közötti értékek érkeztek. A hangszerek értéke 32% -nál 100 000-500 000 forint, míg 27% 500 000-1 000 000 forint közötti értéket jelölt meg.

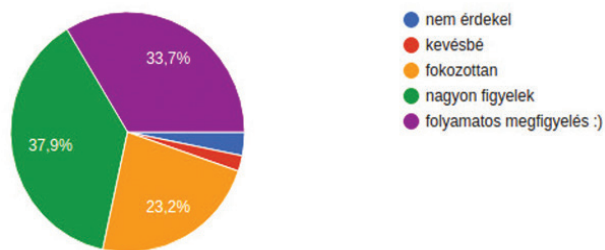
Összességében látható, hogy a válaszadók egyáltalán nincsenek tisztában a hangszerbiztosítási lehetőségekkel, biztosítási árakkal és egyáltalán a biztosítás fogalmával sem, pedig igényük lenne rá, és fontosnak is tartanák a hangszereik biztonságát.

2. ábra: Kötne biztosítást a hangszerére?

Forrás: Saját kutatás eredményeinek értékelése

3. ábra: Mennyire ügyel hangszere biztonságára szállításkor?

Forrás: Saját kutatás eredményeinek értékelése

VIII. Összegzés, de lege ferenda javaslatok

Magyarországon nincs kimondottan a hangszerek kockázatát lefedő biztosítás, ezért érdemes lenne ennek a biztosítástípusnak az itthoni bevezetését megfontolni, és annak lehetőségét szélesebb körben kommunikálni. Ahogyan azt a kérdőív eredménye is mutatta, van igény a hangszerbiztosításra, csak éppen az érintettek nem tudnak róla, hogy létezik, vagy ha igen, a jellemzően külföldön elérhető biztosítások kapcsán bizalmatlanok az idegen nyelv használata miatt, hiszen ahogy láthattuk, magyarul

sincsenek tisztában a biztosítás fogalmával, tartalmi elemeivel. Ezzel a dolgozattal a figyelmet kívántam felhívni erre a lehetőségre, hátha lesz olyan biztosításpiari szereplő, aki meglátja a fantáziát ebben a területben is. A cél az lenne, hogy ne csak külföldön, hanem itthon is elérhető legyen legalább egy kimondottan hangszerbiztosítás. Összességében elmondható, hogy a zenészek részéről megvan az igény, vállalnának anyagi ráfordítást, de nem járnak utána a kérdésnek, a biztosítók pedig nem nyitnak feléjük, nem szólítják meg ezt a területet, így a két fél egyelőre nem találja meg egymást.

Az angol nyelvű Allianz hangszerbiztosítás feltételeit kedvezőnek találtam, ha rendszeresen utaznék hangszeremmel, illetve zenei pályára mentem volna, elképzelhető, hogy ezt a biztosítást választanám, amennyiben elérhető lenne magyar nyelven és a magyar jogszabályok alkalmazásával. Az oldal összességében meggyőző volt, képekkel, felvezető szövegekkel, de szeretném kiegészíteni a rendelkezésemre álló biztosítási feltételeket a saját megállapításaimmal.

VIII. 1. De lege ferenda

Az Allianz Musical Instrument Insurance általános szerződési feltételeiben hiányoltam azt, hogy magukról a hangszerekről többet mondjanak, sorolják fel a lehetőségeket, mert sok igen népszerű és gyakori hangszer került az „Egyéb” kategóriába. Bizalomvesztéshez vezethet, hogy „nem tartják fontosnak” a hangszercsoportot, hiába szerepel ott, hogy ami nincs felsorolva, az is számít, a zenészek önértékét mégis sértheti. Tetszett, hogy a hangszerek körét is megjelölik, nem hagyják ki sem a klasszikus, sem a könnyűzenei hangszereket, felszereléseket, viszont a magyar változatban mindenképpen kitérnek a népzeneisére, hiszen a magyar népzene színes és sokoldalú, változatos hangszerekkel rendelkezik, amelyek szintén megérdemelnék, hogy külön foglalkozzanak velük.

Tehát véleményem szerint a magyar változatban három csoportra kellene osztani a hangszereket:

1. klasszikus zenei hangszerek,
2. könnyűzenei hangszerek,
3. népzenei hangszerek.

A személyi kör meghatározásánál a magyar változatban bevinném a népi együtteseket is, mert előfordulhat, hogy különbözik egy népi együttes igénye egy átlag klasszikus zenekarétól. A személyi körben a kisiskolások hangszereinek biztosítását feleslegesnek tartom, hiszen nincs sok értelme olyan hangszert megvenni, amely maximum egy éven belül túl kicsi lesz.

Szerződési feltételeik leginkább egy egyszerű vagyontárgy biztosítására hasonlítottak, egyéni körülményekhez igazítva a szerződés további feltételeit. Ezt kicsit jobban kifejtettem volna, pontosan melyek azok a pontok, amelyeknél egyéni egyeztetés szükséges.

Nem találtam előírásokat arra vonatkozóan, hogy milyen tokot kötelező használni a hangszer megóvása érdekében. Habár ez egyéni körülmény, ugyanakkor a hangszer vizsgálata során mindenképp megszabnék egy minimumminőséget, amelyet a zenésznek használnia kell, hogy megvédje a hangszert, felmérve azt, hogy melyek azok a rendszeres tevékenységek, amelyeket a hangszerrel folytat.

Lehetne még sorolni a lehetőségeket, de véleményem szerint a gyakorlat az, ami a legjobban megmutatja, mire is van szükség, milyen kikötéseket kellene pontosan tenni a szerződés megkötésekor.

VIII. 2. Záró gondolatok

Dolgozatomban a hangszerbiztosítás témakörét vizsgáltam. A címben a G-dúr hangnemet választottam, mert a G-dúr hangnemekarakterként a nyugalmat, a biztonságot jeleníti meg, és a biztosítással a biztonságérzetünket váltjuk meg.

A téma minden bizonnyal nem túl gyakori, talán kissé meglepő. Eleinte nem is bíztam abban, hogy sikerrel tudom venni ezt az akadályt, de végül egyre több információt találtam, ráéreztem arra, hogyan és miként érdemes kutatni a témát.

A mai modern világban elterjedt az emberi élet biztosítása, az autókra már kötelezően is kell biztosítást kötni, a hangszerbiztosítás viszont még gyermekcipőben jár. Éreztetni kellene a társadalommal, hogy a technika rohamos fejlődésével a könnyűzenei eszközök is egyre drágábbak és népszerűbbek, egy DJ-felszerelés sem olcsó dolog, el lehetne terjeszteni ezek biztosításait, nem beszélve arról, hogy az ára is alacsonyabb lenne, ha minél többen vennék igénybe ezt a szolgáltatást. Most még idegenkedhetünk tőle, de a ma már megszokott biztosításoknak is el kellett kezdődniük valahogy, majd folyamatosan nőtt rájuk az igény, ez a hangszerekre is igaz lehet.

A hazai biztosítók bele se gondoltak abba, hogy ők hangszerekkel is foglalkozzanak, hiszen csak „különleges vagyontárgyak” szerepelnek náluk. Nem tudják, hogy ebbe a hangszerek is beletartoznak. A másik oldalon viszont maguk a zenészek is arról tesznek tanúbizonyságot, hogy nem túl járatosak abban, hogyan és miként lehetne biztosítani hangszereiket. A kérdőív után ez a sejtésem teljes egészében beigazolódott.

Dolgozatom jelezheti a biztosítók számára, hogy érdemes jobban felhívni a figyelmet a hangszerek biztosításának lehetőségére. Ugyanakkor a zenészek számára is, hogy ne féljenek utánajárni a biztosításoknak, ne féljenek segítséget kérni és kérdezni, mert igényük lenne rá, és még az anyagi ráfordítást sem sajnálnák arra, hogy hangszereik biztonságban legyenek.

HIVATKOZÁSOK

- ¹ Természetesen nem vitatható a halláskárosult vagy látássérült zenészek érdeme, gondoljunk csak Ludwig van Beethovenre vagy Andrea Bocellire, de itt az átlagemberekről van szó, nem a kivételes tehetségekről.
- ² Zavodnyik József (1998): Biztosításszakmai ismeretek felső fokozat V. kötet, A vagyonszerzés, p. 5
- ³ dr. Ébli Györgyné szerk. (1998): Vagyonbiztosítás, Phare Program, programvezető: dr. Hantó Zsuzsa
- ⁴ Leghíresebb hegedűkészítő cremonai mesterek voltak Stradivari, Amati, Guarneri.
- ⁵ Forrás: <http://www.cmuse.org/12-most-expensive-violins/> 2016.11.01.
- ⁶ Forrás: http://fidelio.hu/klasszikus/2011/12/01/stradivari_bukkkant_fel_magyarorszagon/ 2016.11.01.
- ⁷ Forrás: <http://info.bmc.hu/index.php?node=artists&table=ZENESZ&id=129> 2016.11.01.
- ⁸ Barna István (1974): Johann Sebastian Bach életének krónikája, Napról napra, Zeneműkiadó, p.15.
- ⁹ Bartha Dénes-Révész Dorrit (2009): Joseph Haydn élete dokumentumokban, Európa, p. 23.
- ¹⁰ dr. Nádor Tamás (1978): Antonio Vivaldi életének krónikája, Napról napra, Zeneműkiadó p. 42.
- ¹¹ Ptk. 6:442§ (1)
- ¹² Trinity travel case teszti, egy autóval átmennek rajta, és nem törik össze.
<https://www.youtube.com/watch?v=0nNtu8hSo0I> 2017.10.27.
- ¹³ <http://dariusmusic.hu/webshop/hegedutok-felhold-alaku-nagyon-konnyu.html> 2016.11.01.
- ¹⁴ <http://dariusmusic.hu/webshop/winter-uvegszalas-bracsa-koffertokok-3-3-kg-11283.html> 2016.11.01.
- ¹⁵ <http://www.bamcases.com/> (2016.11.01.)
- ¹⁶ <http://dariusmusic.hu/webshop/bracsak/bracsatokok/bam/bracsa-koffertokok/bam-hightech-big-size-oblong-without-pocket-rec-tangulaire-sans-poche-bracsa-koffertok-11989.html> 2016.11.01.
- ¹⁷ http://fidelio.hu/klasszikus/2017/01/24/ripityara_torte_a_reputalarsasag_egy_csellot/ 2017.06.20.
- ¹⁸ <http://albanhardtd.com/broken-bow-broken-cello/> 2017.06.20.
- ¹⁹ <http://www.allianzmusicalinsurance.co.uk/> 2016.11.01.
- ²⁰ <http://dariusmusic.hu/webshop/bracsak/bracsa-ono/zenekari-es-mestervonok.html>
- ²¹ Csoportosítás alapját az Allianz Musical Insurance oldal felosztása képezi.
- ²² Groupama Garancia Lakásbiztosítási termékleírás (2016.11.01)
- ²³ <http://www.cmuse.org/ames-totenberg-stradivarius/>

IRODALOMJEGYZÉK

- Barna István (1974): Johann Sebastian Bach életének krónikája, Zeneműkiadó
 Bartha Dénes – Révész Dorrit (2009): Joseph Haydn élete dokumentumokban, Európa
 Block, Gorfrey (1996): Charles Ives and the classical tradition, Yale University Press
 Ébli Györgyné (1998): Vagyonbiztosítás, Phare Program
 Nádor Tamás (1978): Antonio Vivaldi életének krónikája, Zeneműkiadó
 Novotni Zoltán (1993): A biztosítási szerződések joga, ELTE Jogi Továbbképző Intézet
 Shonberg, Harold (1998): A nagy zeneszerzők élete, Európa
 Vadon Géza (1997): Hangszerész vonós szakmai ismeret, Műszaki könyvkiadó
 Van Der Meer, John Henry (1988): Hangszerek, Zeneműkiadó
 Zavodnyik József (2000) A biztosítási szerződés, Közgazdasági és jogi kiadványok
 Zavodnyik József (1998) Biztosításszakmai ismeretek felső fokozat V. kötet, A vagyonszerzés
 2014. évi LXXXVIII. törvény a biztosítási tevékenységről Leolvasva: 2016. 09.08.
 Felhasznált biztosítási szabályzatok:
 AXA Art II presente fascicolo informativo contenente Leolvasva: 2016.09.08.
 AXA Art Musical Instruments Insurance Policy Leolvasva: 2016.11.01.
 Allianz Public liability and personal accident policy booklet Allianz Musical Insurance, Effective from 2016.06.30. Leolvasva: 2016.09.08.
 Allianz Musical Insurance, Music Protect Policy Booklet, Effective from 2016.06.30. Leolvasva: 2016.09.08.
 Generali Háziorzó családi otthonbiztosítás ügyfél-tájékoztató és feltételek Leolvasva: 2016.11.01.
 OTP Garancia, Groupama Lakásbiztosítás termékleírás általános szerződési feltételek Leolvasva: 2016.11.01.
 Internetes források:
<http://www.stradivarius.org> Leolvasva: 2016. 11.01.
<http://tarisio.com> Leolvasva: 2016.11.01.
<http://www.cmuse.org> Leolvasva: 2016.11.01.
<http://www.allianzmusicalinsurance.co.uk/> Leolvasva: 2016.11.01.
<http://www.scrollavezza-zanre.com/> Leolvasva: 2016.11.01.
<http://www.dariusmusic.hu> Leolvasva: 2016.11.01.
<http://www.fidelio.hu> Leolvasva: 2016.11.01.